

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Prima Controuersia. An gratia Christi in ratione gratia habeat aliquam
intrinsecam infinitatem physicam vel moralem, vel extrinsece tantum sit
infinita?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

ARTICVLVS XI.

Vtrum Christi gratia sit infinita.

Ad undecimum sic proceditur. Videtur, quod gratia Christi sit infinita. Omne enim immensum, est infinitum. Sed gratia Christi est immensa: dicitur enim Ioan. 3.1. cor. 3. Non enim ad mensuram, ut datur Deus Spiritum Filio, scilicet Christo. Ergo gratia Christi est infinita.

Praterea: effectus infinitus demonstrat virtutem infinitam, quia non potest fundari, nisi in essentia infinita. Sed 104.3. leit.6. effectus gratia Christi est infinitus: extendit enim se ad salutem totius humani generis: ipse enim est propitatio pro peccatis nostris. & totius mundi: ut dicitur prima Ioan. 2. B ergo gratia Christi est infinita.

Praterea: Omne finitum, per additionem finiti potest peruenire ad quantitatem cuiuscunque finiti. Si igitur gratia Christi est finita, potest alterius hominis gratia tantum crescere, quod perueniret ad aequalitatem gratiae Christi: contra quod dicitur Iob. 28. Non aequalabitur ei aurum, vel vitrum, secundum quod Gregorius ibi exponit. Ergo gratia Christi est infinita.

Sed contra est, quod gratia est quiddam creatum in anima. Sed omne creatum est infinitum: secundum illud Sap. 11. Omnia in numero, & pondere, & mensura diffusisti. Ergo gratia Christi non est infinita.

Respondeo dicendum, quod sicut ex supradictis patet, in Christo potest duplex gratia considerari. Vna quidem est gratia unionis: quae, sicut supra dictum est, est ipsum unum personaliter Filio Dei: quod est gratia concordum humanae naturae, & hanc gratiam constat esse infinitam, secundum quod ipsa persona Verbi est infinita. Alia vero est gratia habitualis. Quae quidem potest duplicitate considerari. Vno modo, secundum quod est quoddam ens. Et sic necesse est, quod sit ens infinitum: est enim in anima Christi sicut in subiecto. Anima autem Christi creatura quoddam est habens capacitem finitam: unde iste gratia, cum non exceedat suum subiectum, non potest esse infinitum. Alio modo potest considerari secundum propriam rationem gratiae. Et sic gratia Christi potest dici infinita, eo quod non limitatur: quia scilicet habet quicquid potest pertinere ad rationem gratiae: & non datur ei secundum aliquam certam mensuram id, quod ad rationem gratiae pertinet: eo quod secundum propositionem Dei, cuius est gratiam mensurare, gratia conferitur anima Christi, sicut cuidam uniuersali principio gratificationis in humana natura: secundum illud Eph.1. Gratificationis nos in dilecto filio suo. Sicut si dicamus lucem esse infinitam: non quidem secundum suum esse, sed secundum rationem lucis, quia habet, quicquid ad rationem lucis pertinere potest.

Ad primum ergo dicendum, quod id quod dicitur, Pater non ad mensuram dat Spiritum Filio, uno modo exponitur de dono, quod Deus pater ab eterno dedit Filio, scilicet diuinam naturam, quae est donum infinitum. Vnde quidam glos. dicit ibidem. Ut tantus sit Filius, quantum, & Pater: alio modo potest referri ad donum, quod datum est humana natura, ut in diuina persona, quod etiam est donum infinitum. Vnde glos. di. ii ibidem, sicut pater plenum, & perfectum genuit Verbum, sic & plenum, & perfectum est unum humana natura. Tercio modo potest referri ad gratiam habitualem, in quantum gratia Christi se extendit ad omnia, quae sunt gratia. Vnde Aug. hoc exponens dicit, Mensura, diuina quoddam donorum est: alij enim datur per Spiritum sermo sapientie, alij sermo scientie: sed Christus, qui dat, non ad mensuram accepit.

Ad secundum dicendum, quod gratia Christi habet infinitum effectum: tum propter infinitatem predicatam gratiae, tum propter unitatem diuinae personae, cui anima Christi unita est.

Ad tertium dicendum, quod minus per augmentum potest peruenire ad quantitatem maiorem, in his, quae habent quantum unius rationis: sed gratia alterius homi-

Anis comparatur ad gratiam Christi, sicut quedam virtus particularis ad uniuersalem. Vnde sicut virtus ignis, quam unumque crescat, non potest adaequare virtutem Solis, ita gratia alterius homini, quam unumque crescat, non potest adaequare gratiam Christi.

Sensus quæsiti.

Dicitur gratia Christi sermo est abstrahendo à gratia uniorum & habituali: quamvis intentio quærendis præcipue de gratia habituali: quod non videtur aduertisse Suarez dicens, hic queri de gratia tantum habituali. Melius itaque Cai. asseruit titulum hunc, ut sonat, id est de gratia in differenter esse intelligendum.

Forma Textus.

PREMISSA VNA distinctione cum subdivisione respondet quæsito tribus conclusionibus.

Distinctio est: In Christo potest duplex gratia considerari: Vna, quæ est gratia unionis: alia est gratia habitualis: Subdiuisione est: gratia habitualis potest duplicitate considerari: Vno modo secundum quod est quoddam ens: Alio modo secundum propriam rationem gratiae.

Prima concl. est: Gratia unionis in Christo est infinita. Probatur: quia gratia unionis est ipsum unum personaliter filio Dei, quod est gratia concessum humanæ naturæ sed hoc est infinitum: ergo gratia unionis est infinita. Maior patet ex dictis supra quæst. 2. art. 10. Minor probatur: quia ipsa personaliter Verbi est infinita.

Secunda concl. Gratia habitualis in Christo, secundum quod est ens, est finita. Probatur: Hæc gratia est in anima Christi sicut in subiecto; ergo est finita. Antecedens patet. Consequens probatur: quia anima Christi est creatura quoddam habens capacitem finitam; ergo esse gratia in ea non potest esse infinitum. Probatur sequela; quia esse gratia non excedit suum subiectum.

Tertia concl. Gratia Christi habitualis secundum propriam rationem gratiae potest dici infinita. Probatur: quia non limitatur sed habet, quidquid potest pertinere ad rationem gratiae, & non datur ei secundum aliquam certam mensuram id, quod ad rationem gratiae pertinet; ergo est infinita secundum propriam rationem gratiae. Antecedens probatur primo: Quia secundum propositionem Dei, cuius est gratiam mensurare, gratia conferitur anima Christi, sicut cuidam uniuersali principio gratificationis in humana natura: ergo. Probatur hoc assumptum ex illo Ephes. 1. Gratificavit nos, &c. Secundo declaratur exemplum Solis, ut patet in textu.

Expositio Textus.

Videntur sicut scribunt Caiet. & Suar. in Com. præsentis art. circa sententiam singularium conclusionum, & circa responsiones ad argumenta: & præsertim ea, quæ notat Suar. ex Paribus circa responsionem ad primum argumentum: Vbi declaratur illa verba Ioan. 3. Non enim ad mensuram datur Deus spiritum. Quæ omnia diligenter examinanda sunt in sequentibus Contr.

Prima Controversia.

An gratia Christi in ratione gratiae habeat aliquam intrinsecam infinitatem physicam vel moralē, vel ex in se tamen sit infinita?

Dicitur possunt de proposita difficultate sententia recenseri. Prima est Marthili in 3. sent. dist. 10. art. 1. post primam concil. afferentis gratiam Christi

sententia
Doctrinam
Christi

Christi esse infinitam secundum extrinsecam Dei A acceptationem tantum, quatenus scilicet à Deo acceptatur ad meritum & satisfactionem infinitam, & Christo confertur ut dispositio vñionem exornans humanitatis Verbo. Hanc opinionem Asturicensis, pag. 210. tribuit quibusdam Thomis.

Secunda sententia parum à prædicta differens est Vasq. disp. 47. c. 3 in fine, vbi ait, infinitatem gratiæ Christi in eo positam fuisse, ut esset principium operis infinite meritorum: cuius infinita dignitas ex vñione, cuius gratia habitualis subseruit, proueniret.

Tertia sententia est Suar. disp. 22. sct. 1. qui docet gratiam Christi esse infinitam moraliter: quoniam ex coniunctione ad Verbum estimationem accipit infinitam, quam videtur infinitare Capr. in 3. dñ. 18. q. vñica ad 4. Scoti contra .concl.

Quarta sententia est quorumdam recentiorum assertorum, gratiam Christi essentialiter esse finitam: modaliter autem infinitam: quoniam ex eo, quod est in talis subiecto, scilicet Christo, conurgit in ea quidam modus realis ac physicus, qui est modus infinitatis, per quem constituitur simpliciter infinita in esse gratia.

Quinta sententia est Ioan. Majoris in 3. distin. 13. q. 3. docentis gratiam Christi esse infinitam secundum intensiōnem & extensiōnem, ac proinde etiam in ratione gratiæ: Quam sententiam facile comprobabunt omnes illi Theologi, qui docent per Dei potentiam fieri posse infinitum in actu, quorum Princeps videtur esse Greg. Arit.

Sexta sententia est S. Bonav. in 3. dñ. 13. q. 1. art. 2. dicentis, gratiam Christi tam secundum se quam in ordine ad animam Christi, in qua veluti in subiecto recipitur, esse finitam, sed in ratione gratiæ per comparationem ad membra Christi, & ut est gratia capitis, esse infinitam, eo quod gratia Christi sit incommensurabilis cuicunque gratiæ puri hominis: ita ut quantrumvis gratia puri hominis augeatur, nunquam plenitudinem gratiæ Christi valeat adæquare. Quam opinionem em quidam recentiores attraibunt Scoto & Almaino in 3. dñ. 17. q. 1. Palud. q. 1. art. 1. & 4. & Ricardo art. 1. q. 2. & Mich. Palatio disp. vñica.

Sexta sententia, quæ tribuitur à quibusdam Alberto in 3. dñ. 13. q. 7. Dur. q. 1. Capreol. q. vñica ad argumenta contra secundam concl. & Altimodorenfi lib. 3. tract. 1. cap. 5. est, gratiam Christi ea solum ratione esse infinitam in ratione gratiæ: quatenus exteditur ad omnes effectus gratiæ possibilis: sed quoniam hæc effectus non efficit in suu mero gradu possibili (nam infinita intentione non qualificat animam, n. q. eam reddit ad summum possibilem gratiæ gradum acceptam) ideo hæc ratio non sufficit ad constitutioñem Christi gratiam simpliciter infinitam in esse gratiæ, quamvis prædictam illi tribuat infinitatem intra genus & speciem gratiæ: ideo potest quidem ob hanc infinitatem dici infinita intra rationem gratiæ, non tamen dici potest infinita in esse gratiæ: seu in ratione gratiæ: quoniam haec locutiones denotant totalem infinitatem gratiæ secundum propriam rationem gratiæ: & ita dicunt lumen Solis infinitum à nonnullis appellari, eo quod ad omnes suæ naturæ possibles effectus extendatur.

Ottava est Astur. in Relect. de Gratia Christi, quest. 3. a 2. concl. 6. pag. 231. vbi ait gratiam Christi ex coniunctione ad ipsum Verbum tantum dignificari & eleuari, ut in semetipsa, & per modum principalis formæ, dñi uno tamē Verbo humanitatis supposito subordinata, habeat dignitatem in genere gratiæ infinitam infinitumq; valorem: adeo ut ex

Naz. in D. Thom. 3. partem.

ipsa, tanquam ex causa & forma principali: Verbo tamē diuino subordinata, infinitas meriti & satisfactionis in studiis Christi operib. participetur.

Nonas sententia est Capr. in 3. dñ. 13. q. vñica, Medina & aliorum recentiorum super hoc art. dicentium gratiam Christi, tam in genere entis, quam in genere qualitatis & gratiæ esse finitam, & per Dei potentiam absolutam augeri posse in infinitum, tam in ordine ad subiectum, quam in ordine ad beatitudinem, quamvis secundum Dei potentiam ordinariam maior esse possit.

Decima sententia est Magistri in 3. dñ. 13. dicentis animam Christi habuisse tantam gratiæ plenitudinem, ut ampliorem Deum conferre non potuerit, & videtur loqui de potentia Dei absolute. Quam sententiam fecuti sunt ibidem Albertus, Scotus, Durand. & Cai. in hoc art. & seq. & in 2. 2. q. 24. a. 7. & videtur esse sententia D. Th. in hoc & in seq. art. & locis infra notandis.

A dñ euclidem propositæ difficultatis præmitur: tendæ sunt nonnullæ distinctiones, ex quarum declaratione perspicua fieri propria ratio ac radix infinitatis gratiæ Christi, ex cuius intelligentia facile poterit quædam ex relatis opinionib. conciliari.

Prima distinctione est: Infinitas duplex est: altera se tenens ex parte materiae seu potentie passiuæ: & hæc maximam dicit imperfectionem: altera se tenens ex parte formæ vel actus: & hæc magnam dicit perfectionem: quia sequitur ad perfectam actualitatem. Hic de posteriori infinitate sermo est: hæc enim sola potest gratiæ, quæ forma supernaturalis est, conuenire.

Secunda distinctione est: Infinitum se tenens ex parte formæ vel actus, seu infinitas formæ vel actus, duplex est: quædam secundum esse, & hæc est infinitas simpliciter quæ nulli formæ creatæ conuenit, sed solum Deo, qui est ipsum esse subsistens: quædam est infinitas secundum ipsam rationem formæ, & hæc conuenit cuilibet formæ à materia naturaliter separata & per se subsistenti, quales sunt Angeli: & hæc est infinitas secundum quid, quæ dicitur infinitas negativa: quia dicitur formis conuenit, quatenus non terminantur seu limitantur aut contrahuntur per aliquam materiam: sicut si albedo subsisteret naturaliter à subiecto separata diceretur infinita secundum rationem albedinis: quia per nullum subiectum limitaretur ad aliquem determinatum gradum sive modum albedinis: haberet tamen esse finitum: quia ad speciem naturam per essentiam differentiam esset determinata: Dc quia re videndum est S. D. 1 p. q. 7. a. 5. ad 5. & q. 10. a. 5. ad 4. & q. 50. a. 2. ad 4. & qualsib. 10. a. 4. ad 2. & opus. 2. c. 115. Vbi facio loquitur. Si ponatur esse aliqua forma specialis, non in subiecto existens, puta albedo vel calor: non quidem haberet essentiam infinitam: quia essentia eius esset limitata ad genus, vel speciem: sed tamen totam plenitudinem illius speciei possideret. Unde secundum rationem speciei absque termino, vel mensura, esset habens, quidquid ad illam speciem pertinere potest. Si autem in aliquo subiecto recipiatur albedo, vel calor non habet semper totum, quidquid pertinet ad rationem huius formæ de necessitate. & semper, sed solum, quando sic perfecte habetur, sicut perfecte haberi potest, ita sc. quod modus habendi adæquet rei habere potestatem: sic igitur gratia Christi habitualis finita quidem fuit secundum essentiam: sed tamen dicitur absq; termino, & mensura fuisse: quia quidquid ad rationem gratiæ perire poterat, totum Christus accepit. Quæ verba etiam reperit in Com. super Ioan. c. 3. lect. vlt. In quibus verbis quatuor notanda sunt. Primum est S. Th. ibi loqui de physica infinitate, ut indicant exempla albedinis & caloris. Secundum est ibi sermones esse de plenitudine perfectionis formæ secundum potentiam Dei absolute.

Hh Iutam,

luram, ut eadem exempla demonstrant: nam per A Dei potētiam absolutam, nullus addi potest perfectionis gradus aut modus albedini sub silenti aut in subiecto recepta secundum omnē suā perfectionis modum. Tertium est, apud D. Th. candē esse rationem quo ad infinitatem de albedine aut quacumq; alia forma sub silenti: & de eadem in subiecto recepta secundum omnem perfectionis modum suā natura possiblē. Quartū est Christi gratiam esse infinitā eodem modo, quo infinita est et albedo secundū omnem modum suā natura possiblē in subiecto receptam: Ex quo sequitur quintū videlicet Christi gratiam secundū absolutam Dei potentū maiorem aut perfectiorē esse nō posse ex parte gratiā sive secundū rationē gratiā. B

Gratiā viatorū ut considerari. Primo, ut est viatoris. Secundo, ut est sive, esse au. comprēhensoris. Tertio, ut est vīta diuīna p̄ḡmentabilē personā media humanitatem. Quarto absolute. Et pri- in infinitū, mo quidem modo sumēdo gratiam, certum est il- non autem lam angeri posse in infinitū, formaliter loquen- gratiam cō- do, id est quatenus est gratia viatoris eadem ratio- & Christi- ne, qua caritas in viatore est augmentabilis in infi- gratiam est sumā, nūtū, ut probat S. D. in 2.2. q. 24. a. 7. quod tamen augmentum non est simpliciter in infinitū: ter- minatur enim ad certum gratiā terminum, sc. per- fectiōnē Patriæ: sed est infinitas augmenti secū- dum quantitatēm viae seu infra latitudinem viae: sicut augmentū pueritiae est in infinitū non sim- pliciter (quia terminatur ad virilitatem, quē tamē est alterius rationis à pueritiae) sed infra latitudinem pueritiae: quia quādiu quis est puer, semper habet quod crescat, quod si amplius crescere non possit iam puer non est: & quia quantitas perfectionis gratiā in patria alterius est rationis à quantitate gratiā in via: ideo quantumcunque crescat gratia viatoris, numquam attinget ad quantitatēm gratiā comprehensoris, sicut in allegato articulo, de charitate probat S. D. & ibidem explicat vberime Cai.

Opinio Cai. Secundo vero modo gratiam accipiendo, prout scilicet est comprehensoris, duplicitē adhuc potest considerari: vno modo ex parte ipsius gratiā, & ita non est augmentabilis in infinitū, etiam per absolutam Dei potētiam: sed potest dari summa & perfectissima gratia, qua maior esse nō pos- sit, ut probat S. D. in articulo proxime sequenti: Alio modo considerari potest ex parte subiecti: & ita, sicut affirmat Cai. caritatem ex hac parte augmen- tabilem esse in infinitū, ita diceret gratiam ex eadem parte posse in infinitū augeri: deducitur autem hic modus augmenti charitatis: ac proinde etiam gratiā ex tribus principijs: Primum est, Deū posse creare Angelum perfectiōrem & perfectio- rem secundum naturam vñque in infinitū, non solum in puris naturalibus, sed etiam cum gratia & beatitudine. Secundum est, Angelis secundum gradum naturalium dari à Deo dona gratiā, & perfectiōnē beatitudinis, ut ait S. D. in 1. p. q. 62. a. 6. Tertium est, data pari charitate in duobus Angelis, ab eo perfectiōrem aētūm elici, qui perfectior est in naturalibus: quam subiectum magis dispositum melius vñtūr eodem habitu, quā subiectum minus dispositum. Angelus autem habens meliora naturalia melius est dispositus ad vñ- dum eodem habitu charitatis. Ex his enim sequitur charitatem & consequenter etiam gratiam in summo esse augmentabilem in infinitū ex parte subiecti: nam potest Deus creare Angelum adeo perfectum, ut illi proportionetur summa charitas & summa gratia: & si adhuc alterum creet eo perfectiōrem, non poterit ei conferre maiorem caritatem & gratiam: quia summa charitate & gratia, maior charitas & gratia esse nō potest: huic i- g

tur etiam summam conferret charitatem & gratiā. Quā, licet secundum se sit aequalis illi, quā est in Angelo inferiori: maiorem tamē habet perfectionē ex parte subiecti: quia maiori conatu elicere poterit aētūm ex gratia & charitate pro- dētem. Quomodo autem id verum sit, explicauimus in 1. p. q. 12. a. 6.

Rejiciuntur.
Opinio Cai. Sed obseruandum est, admissa hac opinione, vt ibidem à nobis est explicata, non sequi proprie & absolute loquendo, summam illam gratiam & caritatem esse maiorem seu perfectiōrem ex parte subiecti: ita ut perfectiō maiori subiecti redundet in maiorem perfectionem gratiā & charitatis secundum se sitque vna intrinsece maior altera: quoniam ex perfectione subiecti naturali, nihil addi potest perfectionis formā supernaturali, quā est diueris ac longe altioris ordinis naturalibus. Dicendum igitur est, neque ex hac parte posse gratiam secundum se summam augeri.

Tertio modo gratia consideratur, ut est vīta personā Verbi media humanitate: & ita per se loquendo, augeri nō potest: quia summa gratia est & maiore esse nō potest, ut probat S. D. art. seq. quia me- sura vñcūque formae p̄f̄figitur per comparatio- nem ad suum finē: gratiā vero finis est vno crea- turā rationalis ad Deum: nec potest esse aut intel- ligī maior vno creaturā rationalis ad Deum, quā est in persona: & ideo gratia Christi pertinet ad summam mensuram gratiā: dixi per se loquendo quoniam, ut ibidem explicat, & probat Caiet. summa gratia ex natura sua & essentialiter ordinatur ad vñzionem hypostaticam rationalis natura- rē cum diuīna persona, & ut deducit in dicto articulo S. D. Summa vñzionē cum Deo debetur ex ordi- nē diuīna sapientiā summa gratia ad eam ut ad proprium finē ordinata: sed tamen quasi per acci- dētē ac præter ordinēm diuīna sapientia con- stitutum fieri posset per Dei potentiam absolutā, ut exigua aut etiā nulla proīsus gratia habitualis esset in assumpta à Verbo humanitate, & ut in ali- qua pura creatura angelica vel humana esset summa ac perfectissima gratia, qua maior esse non posset.

Opinio Cai. Sed obseruandum est inter hanc summam gratiam & eam, quā in Christo est summa gratia, quatuor esse differentias. Prima est, quod gratia Christi- bitualis consequitur vñzionem humanā naturā cum Verbo personalem, sicut splendor Solem, ut ait S. D. in vñl. huius q. art. & ideo est illi quodammodo connaturalis: at gratia creaturā non ex ijs oritur, quā intrinseca sunt habent, sed ab extrin- seca Dei liberalitate conferuntur. Secunda differentia est, quod gratia Christi & operationes ex ea pro- cedentes dignitatem habent moralem infinitā ex infinitate diuīna personā procedentem: gratia vero pura creatura nullam habet similem digni- tatem. Tertia differentia est, quod Christi gratia quia Deo in persona media humanitate coniungitur, instrumentum est ipsius Dei coniunctum, sicut & humanitas ad gratiā, & alios eius effectus in puris hominib. phylīce producuntur: gratia vero illa summa pura creaturā: quia Deo non esset in persona coniuncta, nō posset esse nisi instrumentum diuīna virtutis à Deo separatum. Quartā differentia est, quod gratia Christi principium est vñuersale simpliciter gratificationis in humana natura, & et in Angelica, quantum sit ex sufficientia seu virtute gratiā, licet ad eam cauſandam non fuerit or- dinata: quia Christi gratia fuit illi collata ad redi- mendū & reconciliandum: non autem simpliciter ad gratificandum: quod ēt efficeret, si summa non esset, ob infinitam redimentis personē digni- tatem: at gratia, quā in pura creatura summa esset, vñ nō haberet ad redimentū hominē & cū Deo recon-

reconciliandum sufficientem; quia nec ipsa, nec **A** cius opera dignitatem & valorem haberent mortalem infinitum, sine quo impossibile est hominē ex iustitia redimi, & Deo per peccatum offendere cōciliari: principiū tamē esse posset vniuersale sufficiens virtute diuina gratificandi creaturas rationales, seu etiam intellectuales in puris naturalib. existentes, & nulli peccato subiectas; non minus quam lux Solis, qua maior esse non potest, ad omnes extendatur effectus. Ad hunc enim gratificationis effectum nō exigitur in gratia, quæ illum efficit, dignitas infinita. Nam, vt ostendimus **supra** q. 1. a. 2. dignitas hæc in ea solum gratificatione requiritur, qua præsupponit offendit Dei, cuius dignitas est infinita, vt satisfactio sit æqualis offendit. Propter quas differentias **S. D.** in 3. dist. 13. **B** q. 1. a. 2. q. 2. ad 3. ait: quantumcunque crescat gratia puræ creaturæ, non posse adæquare gratiam humanitatis assumptæ in vnitatem personæ, quæ ad vnitatem disponit, quodammodo, nisi & ipsa assumeretur: & quoniam (inquit) non est altior modus possibilis creaturæ, quo cōiungatur Deo, quam per vnitatem personæ: ideo capacitas creaturæ non potest ampliorem gratiam recipere: quæ verissima sunt propter prædictas differentias, quæ gratia Christi lumina secundū rationē gratia infinitam addunt perfectionem, non solum moralē, vt prima & secunda & vltima, sed etiam physicam vt tertia.

Quarto deniq; gratia consideratur absolute, & ita dicendum est eam non esse augmentabilem in infinitum, sicut etiā caritas absolute non est augmentabilis in infinitum, vt in 2. 2. q. 24. a. 7. probat **S. Th.** & ibi notat **Cai.** non longe à fine *commentarij illius artic. in tertio modo soluendi dubitationē*, §. **C** *Ad cuius eidētiam, & probatur: Quia si gratia absolute esset augmentabilis in infinitum, impossibile esset dari summam gratiam. Iam autē diximus cum D. Tho. dari summam gratiam, quæ maior esse non posse, & hanc animæ Christi fuisse collatam: ergo.*

Infinitatem gratia personalis non esse diffinibilem ab infinitate gratia capitalis **D** *Quarta distinctio est: Gratia Christi habitualis dupliciter consideratur: Vno modo, vt personalis quatenus sanctum facit formaliter Christum secundum humanitatem: Alio modo, vt capitalis, quatenus scilicet principium est & ratio iustificationis aliorum, vt ait **S. D.** in seq. q. a. 5. ad 2. neccamen sicut duplex hæc ratio gratia distinguuntur in Christo: ita duplex in eadem gratia distinguenda est infinitas, altera conueniens illi prout est personalis: & altera eidem cōgruens vt est capitalis. Nā vt probat **S. D.** q. seq. a. 5. gratia, quam accepit anima Christi ex suèminentia habet, vt ad a. i. os deruetur, quod pertinet ad rationem capit. & ideo eadem est secundum essentiam gratia personalis, qua anima Christi est iustificata, & gratia eius secundum quam est caput Ecclesiæ iustificans alios, & differt tantum secundum rationem: non est igitur in Christi gratia capitali & personali distincta infinitas, nisi secundum rationem. Et confirmatur: quia quantitas actionis in aliud sequitur quantitatē actus, qui est agendi principium in agente; ergo eadem est quantitas gratia Christi personalis & capitalis.*

Gratiæ habitualis multiplicitas **E** *Quinta distinctio est ea, quæ secundo loco habetur in texu, videlicet: gratia habitualis dupliciter potest considerari: Vno modo, vt est quoddam sens, vel etiam vt qualitas quædam est: Alio modo secundum propriam rationem gratia: ac proinde etiam duplex vel etiam triplex potest in gratia siue vere siue false infinitas considerari: prima in rationem entis: esset autem gratia secundum hanc rationem infinita, si haberet intra suam essentiam omnem entitatem plenitudinem: quod soli enti Naz. in **D. Thom.** 3. partem.*

per essentiam conuenit: Secunda est in ratione qualitatis: haberet autem infinitatem secundum hanc rationem, si plenitudinem omnem totius generis qualitatis in sui natura contineret, quod alio modo fieri non posset, quam si esset ipsa qualitas natura subsistens abstracta ab omni limitatio & distinctione, tam formalis quam materialis. **Tertia** infinitas est secundum rationem gratia, quæ duplex iuxta relatas opiniones potest intelligi: altera extrinseca tantum: quæ nimur sit secundū extrinsecam Dei acceptationem, prout scilicet Deus gratiam illam acceptat, vt sit principium infiniti meriti & infinitæ satisfactionis: ita vt neque gratia neque meritum aut satisfactione ullam intrinsecam habeant infinitatem: sed ex acceptatione tantum: Altera infinitas gratia secundum propriam rationem gratia est intrinseca eidem inhaerens & eam perficiens, & hæc duplex esse potest secundū opinantes: quædam enim est negativa, de qua supra diximus, & quædam positiva, quæ duplex est: quædam intensiva, quæ gratia conueniret, si animam infinita intentione perficeret: quædam autem est extensiva, quæ secundum vniuersalitatem effectuum gratia, & eorum communicationem infinitis etiam hominibus, si darentur, attenditur, vt significat **S. D.** in textu. Sed rursus infinitas intensiva dupliciter potest tribui gratia secundum propriam eius rationem: Vno modo, vt ipsa gratia secundum suam essentiam tam genericam, quæ specificam sit infinita, quod esset si infinita intentione qualificaret animam, & eam infinite Deo gratiam, & ad infinitam gloriam acceptam redideret: Alio modo, vt ex ipsa Verbi personalitate, cui mediate vniatur, modum quendam infinitatis physicum & reale acciperet, per quem constueretur infinita in esse gratia: qui modus potest existimari esse, vel aliquid effluens à persona aut natura diuina, vel vt sit ipsa Verbi personalitas, vt gratia habituali coniuncta, prout quidam asseruerunt.

Sexta distinctio principialis est: Duplex intelligi potest infinitas gratia, scilicet physica & moralis: **Duplicem intelligi posse: gratia in quæ duas infinitates differunt secundum quosdam, finitatem, quod infinitas physica realis est: infinitas autem moralis ens rationis est. Cuius sententia primus **scilicet phys.** auctor assurit **Melchior Canus:** sed huius opinionis falsitas ex eo patet, quod moralis virtutum & operationum entitas vera & realis est perfectio voluntatis, & totius hominis secundum eas vires, scilicet moralis infinitatem **gratia Christi** & rationis falsitas ex eo patet, quod ipsa summa rei perfectio minime limitata. Infinitas igitur physica gratia Christi in absoluta eius perfectione consistit effectum, & modum omnē gratia ceteris hominibus per eam communicabilem in se virtualiter continente modo superius explicato, prout etiam hic tercia sua conclusione significat **S. Thom.** Infinitas autem moralis modus quidam accidentarius est cum relatione magnam habens affinitatem: quia moralis entitas & perfectio in modo sua productione valde conuenit cum ratione: eo quod tota illa entitas posita sit in quadam proportione & habitudine transcendentali ad liberam voluntatis intentionem & ad rationem, quæ est prima radix & regula totius moralitatis. Et id eo, sicut relatio non per se primo producitur, sed productio fundamento & altero extremo resultat necessario, ita moralis entitas positis requisitis, quasi fundamentis & extremis ad eius existentiæ necessariis, non potest non emanare: & ideo videatur ad:**

tur aduenire & desinere esse absque noua subiecti mutatione, sicut de relatione dicunt Metaphysici: ut pater in eo, qui die Iouis prope medium nocte carnes comedit, & comeditionem continuat culpabiliter ultra medium noctem: Eius enim comedio & voluntas, quæ ante medium noctem bona fuit moraliter, nulla intrinseca in eius substantia facta mutatione sit mala moraliter. Sic igitur in proposito gratia Christi Domini ex hoc, quæ nuntiatur anima mediæ personæ Verbi, dignitatem moralē quasi naturaliter in ea resultantem acquirit infinitam.

Ad cuius evidentiam scito, gratiam Christi ex hoc uno principio triplicem habete rationem infinitatis moralis. *Prima* conuenit illi: quatenus est dispositio quædam ad gratiam unionis, ut declaratur in vlt. art. huius q. Dispositio namque medium quodam est proportionem quandam habens cum ea forma, ad quam ut ad finem consequendum disponit & ad eius ordinem pertinet. Cum itaque gratia unionis sit infinita simpliciter: consequens etiā est ut gratia habitualis, quæ ad eam aliquo modo disponit, quandam habeat infinitatem: nō quidem physicam: quia non ita disponit, ut physica necessitate humanam naturam ordinet ad diuinam personalitatem, ut formam informantem humanitatem, sed ut congruam reddat unionem humanitatis cum Verbo eandem naturam personaliter terminante: quæ quidem congruita primo quidem secundum rationes diuinæ sapientiæ & voluntatis ea regulatæ consideratur. Secundario vero etiam in ordine ad humanam rationem & voluntatem, quibus tam insigne beneficium offertur meditandum, & cum gratiarum actione recipiendum: Hæc autem moralis infinitas in gratia resultare videtur hoc ipso, quod dispositio est ad unionem Verbi personalis cum humanitate: Sic enim dignitas quædam ipsa gratia disponenter resultat infinita: & hæc infinitas inest gratiæ per accidens, ut ait S. D. in 1. dist. 44. q. 1. a. 3. ad 2.

Secunda ratio infinitatis in Christi gratiam ex ipsa eius unione cum Verbo derivatur. Sicut enim humanitas ex unione ad Verbum infinita habuit dignitatem, ut ait S. D. infra q. 48. a. 2. ad 3. & 1. p. qu. 25. a. vlt. ad 4. ita gratia & alia humanæ naturæ perfectiones media ipsa humanitate Verbo coniunctæ eandem induunt dignitatem. Differit autem hæc infinitas à precedente: quoniam hæc magis intima est perfectioni, quæ dicitur infinita, quam illa, & est illi cois cum humanitate & eius omnibus perfectionibus, tam naturalib. quam supernaturalib. quam supernaturalib.

Tertiaria infinitatis, quæ solū videretur extrinseca moralis eiusdem gratiæ, quæ sequitur ex precedenti, consideratur ex ordine eius ad effectum infinitum, ut ait S. D. hic ad 2. & expressus in 1. dist. 44. a. 1. ad 2. Vbi ait Christi gratiam esse infinitam secundum quid, in quantum concurrit ad operationem Christi, quæ est in infiniti valoris, ut est operatio diuinæ personæ. Hanc moralis infinitatis rationem quidam recentiores viri doctissimi dupliciter explicant. *Primo* quoniā effectus gratiæ formalis est infinitus: eo quod gratia formaliter gratificat suum subiectum, & intrinseca facit illud dignum beatitudine, & vni illud habitualiter Deo secundum effectum, & facit illud potens satisfacere proculpa, & mereri merito ordinis gratiæ: id eo cum gratia Christi ad predictos effectus perficiat suppositum infinitum, quod infinitam gratiæ confert dignitatem moralen: consequens est ut eadem gratia moralen habeat infinitatem in suo esse effectu formalis. Quod amplius explicatur: Nam hoc quod est facere subiectum potens mereri & satisfacere, est facere illud subiectibile Deo: sicut unire illud Deo secundum effectum & dignum red-

dere beatitudine, est ordinare illud in Deum & beatitudinem: ordinare autem & subiectere personam infinitam est infinitæ dignitatis: quemadmodum est supra cum Astur. diximus Christi satisfactione & meritum esse infinita: quia per hanc Deo subiectatur infinita persona. *Secundo* rationem hanc infinitatis explicant effectu, quæ habet gratia Christi, quasi in genere cause efficientis per modum naturæ & primæ radicis habituum ac actuum supernaturalium. Nam gratia primum principium est virtutum omnium infusarum, ut religionis, obedientiæ &c. eo modo, quo essentia animæ principium est suarum potentiarum & passionum.

Cum igitur hæc virtutes sint principia suorum actuum efficientia iuxta propriam eorum naturam, & quidam ex eis suapte natura reflexiæ sint supra personam operantæ, & eam Deo subiectant, ut supra diximus de actibus. satisfactoriis & merito: consequens est ut gratia Christi fuerit in eo principium dictarum virtutum, & eorum etiæ actuum, qui super ipsam Christi personam infinitam reflectentur. Iam autem diximus supra q. 1. a. 2. actus illos reflexiæ in Christo dignitatem habere moralē & personalem infinitam ob infinitatem personæ Verbi, super quam reflectuntur illam Deo subiectando summo modo moraliter possibili.

Ex quibus sic construi potest argumentum ad ostendendum prædictam rationem infinitatis: gratia Christi habitualis principium est, quasi per modum naturæ actuum obedientiæ, iustitiae & religionis &c. quos habuit Christus, ut sunt moraliter infinita: igitur in gratia Christi præexistit moralis infinitas. Antec. patet ex dictis: Consequens vero probatur: quia causa efficientia eam omnem prehabet dignitatem, quam effectui communica: ergo. Hæc vero dignitas in gratia & virtutib. Christi, nihil aliud est quam virtus ad producendum actum, qui super infinitam Christi personam reflectatur eam Deo subiectiō summo modo morali, sicut enim actus ipsi prædictam habent infinitatem propter actualem eorum reflexionem super infinitam Christi personam, ita gratia & virtutes iam dictæ eandem, ut principia dictæ reflexionis prehabent infinitatem. Et quia tria prædicta, ex quib. moralis infinitas gratiæ dependet, cuicunq; gratiæ, quantum remissa si Verbo esset unita conuenient: ideo quilibet gratia, quæ Verbo media humanitate esset unita, tres iam dictos habere modos infinitatis; sed quamuis gratia valde remissa esset instrumentum vniuersale gratificationis in humana natura: non esset tamen instrumentum excellentiæ, nec esset proprie causa exemplaris & finalis totius gratiæ nostræ: quoniam ista gratia Christi ex sola physica infinitate possunt conuenire.

Septima distinctione est: Duplex est in creatura capacitas: altera naturalis quæ est potentia ad recipiendum perfectiones naturales: altera est potentia obedientiæ, secundum quam potest recipere aliquid à Deo: & vtraque potest dupliciter considerari: Vno modo, prout ad omnem sui ordinis potentiam in creatura existentem extenditur: Alio modo, prout dicit vnam aliquam tantum potentiam ad vnam perfectionem determinatam. Exempli gratia: Potentia naturalis, quæ est in homine, potest considerari dupliciter. Primo, prout est quasi vna potentia totalis plures in se continentes particulares potentias ad diuersos actus, & ita complectitur in se potentiam corporis respectu animæ, potentiam intellectus respectu specierum & scientiæ, & potentias sensum ad species sensibiles eius in unius generis, pinta albi, nigri &c. Secundo potest eadem potentia considerari prout est talis potentia, puta corporis, respiciens tam

An & quæ
modum poten-
tia obedi-
tia posse
impleri vel
augeri.

lem aetum, puta animam. Et similiter potentia A obediens in homine potest dupliciter considerari: Vno modo prout complectitur potentias omnes homini conuenientes in ordine ad actus a Deo recipiendos: Alio modo, prout dicit hanc particularem potentiam respicientem hunc actum, puta potentiam ad gratiam vel potentiam ad immortalitatem, vel potentiam ad transmutari in aliam substantiam, &c. Differunt potentia naturalis & potentia obediens: Illa enim utroque modo sumpta potest impleri: potentia vero obediens primo modo sumpta, tota non potest impleri: ut ait S. D. in ver. q. 29. a. 3. ad 3. Cuius verba sunt: *Capacitas creature dicitur secundum potentiam, qua est in ipsa: Est autem duplex potentia creature ad recipiendum: Una naturalis, que potest tota impleri: quia hac non se extendit, nisi ad perfectiones naturales: Alia est potentia obediens, secundum quod potest recipere aliquid a Deo: Et talis capacitas non potest impleri: quia quidquid Deus de creatura faciat, adhuc remanserit in potentia recipiendi a Deo. Vbi sat is aperte loquitur de vitaque potentia creature secundum totalem sui rationem complectentem plures potentias: Si vero sermo sit de potentia obediens, prout respicit talem aetum, certum est eam impleri posse: Nam potentia corporis ad immortalitatem impletur ea recepta, & potentia totius hominis, ut conuertatur in statuam, impletur conuersione facta: ut patet de Vxore Loth. Et potentia hominis ad resurrectionem impletur recepta vita, & potentia animæ ad recipiendam a Deo peccatorum remissionem, illis a Deo remissis impletur: Et similiter potentia animæ Christi ad summam gratiam possibilem impletur, ea recepta: Ex quo sequitur, non omnem capacitatem seu potentiam obediens fieri posse meliorem usq; in infinitum: nam capacitas illa, quæ potest impleri, non potest, postquam impleta fuerit, esse melior.*

*Octaua distinctione: Capacitas seu potentia obediens creaturae duplex est: quædam remota & quædam proxima. Exempli gratia: In anima nostra capacitas gratiae remota est ipsa animæ rationalis natura, ut ait S. D. in 2. 2. q. 113. ar. 10. Cuius verba sunt: *Naturæ anima est gratia capax: eo enim ipso, quod facta est a imaginem Dei, capax est Dei per gratiam, ut August. dicit: Dispositio vero ad gratiam, quam Deus fecit in anima mouendo voluntatem ad actus fidei, Spei, charitatis &c. est potentia proxima ad gratiam: prima illa potentia non potest augeri, sed hæc secunda potest augeri aucta dispositione, vel etiam aucta gratia, si non fuerit summa: hæc enim augeri non potest.**

Præterea notandum est diligenter, gradus omnes entium pertinentium ad ordinem & perfectionem vniuersi naturalem a Deo fuisse productos, ut ostendimus in p. q. 50. a. 1. quamvis non omnes modi sive species singulorum graduum possibles sint creatae: quia potest Deus per absolutam sui potentiam Angelos creare nobiliores, ac nobiliores usque in infinitum. At non est certum, gradus omnes ad ordinem supernaturalem pertinentes a Deo fuisse productos: sed valde probabile est, posse Deum supra ordinem gloriae, & infra ordinem vniuersi hypostaticæ plures gradus accidentium supernaturalium creare, quæ sint diuersæ participationes Dei, quatenus estagens supernaturale: Cum enim Dei Sapientiam, prouidentiam ac Omnipotentiam comprehendere minime valeamus, sed ea tantum de supernaturalib. cognoscamus, quæ sunt nobis a Deo misericorditer reuelata, existimandum est plurima in diuinæ sapientiæ & omnipotentiæ thesauris latere, quæ nec per se meti ipsam assequi valet humana ratio, nec Deo placuit re-

Naz. in D. Thom. 3. partem.

uelare: Et de gradibus his Deo possibilis. videtur intelligens S. D. in art. seq. 2. 12. cum ait posse Deum facere aliiquid maius ac melius, quam sit habituialis gratia Christi, ubi loquitur de potentia Dei non ordinaria sed absolute, ut ibidem adiungit Caiet. Quod etiam videtur significare S. D. in alleg. a. 3. de ver. ad 6. dicens, capacitatem animæ Christi esse finitam, & Deum posse maiorem capacitatem facere & meliorem creaturam, quam sit anima Christi, si per intellectum separatur a Verbo: videtur enim loqui de capacitate in actu recipiente altioris ordinis perfectionem, quam sit summa gratia. Vel dicas D. Tho. loqui de maiori capacitate ex parte subiecti, non autem ex parte perfectionis, ad quam ordinatur: Dicitur autem duplex potentia creature ad recipiendum: C

Prima concil. Gratia Christi non est infinita per conclusum extrinsecum Dei acceptationem. Probatur: quia lequeretur infinitatem gratia Christi cuiuslibet homini puro gratiam quantumvis remissam habeti posse comunicari, ac proinde Christi Incarnatione homini perfecte redimendo non fuisse necessarium. Probatur consequentia: quia potuit Deus quilibet puri hominis gratiam in satisfactione pro peccatis omnium hominum acceptare. Deinde haec acceptatio nulla ponit in Christi gratia perfectionem: Igitur in inquirenda ac statuenda perfectione gratiae Christi, fructu, & impertinenter recurrit ad intrinsecum Dei acceptationem. Ut etiam adiungit Astur. in allegata q. 3. concl. 1. pag. 211.

Secunda concil. Gratia Christi habitualis non est secundum intensiōnem actuæ & cathegoretice simpliciter infinita. Probatur primo: Quoniam, ut probat Arist. in 3. Phys. & S. D. in 1. p. q. 7. impossibile est in rebus creatis esse infinitum in actu secundum extensionem, aut secundum magnitudinem vel multitudinem: ergo. Secundo probatur: quia solus ille effectus potest a Deo produci, quem potest determinare cognoscere, sed non potest Deus determinare cognoscere supremum illum intensiōnis gradum, quo gratia secundum oppositam opinionem in actu & cathegoretice sit infinita secundum intensiōnem: ergo. Minor probatur: quia implicat contradictionem gratiam esse infinitam, & habere unum ultimum gradum. Tertio probatur conclusio: quia si produci posset a Deo gratia infinita secundum intensiōnem, posset exhaustiri diuina potētia, ita ut nihil amplius posset ab ea produci, quia sic posset omnes effectus ab ea producibilis: vñq; in infinitum simul actu producere, quo posito nullus omnino superesset effectus a Deo producibilis: eadē enim est ratio de uno & de ceteris omnib. infinitis respectu diuinæ potētia: igitur impossibile est

Hh 3 Christi

Christi gratiam esse secundum intentionem actu A & cathegorematice expliciter infinitam.

TERTIA CONCL. *Gratia Christi non habet infinitatem physicam essentialiem, vel modalem in eam ex visione eius ad Verbum deriuatam.* Probatur prima pars negans infinitatem gratiae Christi physicam essentialiem. Primo: quia gratia secundum suam essentialiam duos habet in anima formales effectus: Alterum primarium, qui est reddere animam formaliter Deiformem seu naturae diuinam consortem: Alterum secundarium, qui est constitutre eam formaliter acceptam ad gloriam: At secundum utrumque praedictum effectum gratia Christi simpliciter est finita: ergo gratia essentialiter habet physicam finitam. Prima propositio certa est apud omnes Theologos. Secunda probatur: quia caritas & B Spiritus sancti dona gratiam consequentia sunt finita: ergo & ipsa gratia essentialiter est finita. Antecedens pater, consequentia probatur, quoniam effectus naturali sequela formam consequentes illi proportionantur: ergo. Tertio probatur eadem pars: quia gratia Christi secundum rationem qualitatis est finita, ut ante diximus: ergo etiam secundum ipsam essentialiam est finita. Probatur sequela: quia qualitas est ratio essentialis gratiae, cum sit eius ratio genericus. Et confirmatur: quia differentiae specificae continentur sub potentia generis: ergo si ratio genericus finita est, eius etiam specifica differentia finita est.

Altera vero pars concl. negans in gratia Christi infinitatem physicam modalem probatur primo: quia humanitas Christi ex visione ad Verbum non habet modalem infinitatem, ut ostendimus supra q. 2. a. 2. ergo multo minus gratia, quae non nisi mediante humanitate vnitur Verbo, talem ex visione acquirit infinitatem. Et confirmatur: quia reliqua accidentia humanitatis Christi sive corporea, sive spiritualia, sunt finita simpliciter. Nam scientia animae Christi tam infusa, quam acquisita secundum communem Theologorum sententiam finita est in ratione scientiae, & similiter albedo, caliditas &c. ergo etiam gratia habitualis in Christo est finita simpliciter. Secundo probatur eadem pars: quia talis modus neque causatur ab hoc Deo, seu a tota Trinitate, neque causatur a solo Verbo: ergo. Antecedens quo ad primam partem D probatur: Quia eadem ratione posset causari in Gratia cuiuslibet puri hominis aut Angelii, quod nullus vere sapiens Theologus admittet. Quoad secundam vero probatur primo. Quia Verbum relatione constituitur, quae non est actio: & licet vniatur humanitati personaliter, hoc tam, quod est humanitati personaliter vniiri, non est agere, sed terminare. Secundo probatur: Quia praedictus modus neque naturali & necessaria resultantia, neque actione noua, seu libera fieri potest a Verbo: ergo. Prior pars Antecedentis probatur: Quia absurdum est assertere aliquem effectum a Verbo in Creaturam necessario, & absque libertate procedere. Posterior vero pars probatur primo: Quia sequeretur hunc modum non a solo Verbo, sed a E tota Trinitate fuisse productum, quod non admittunt oppositae sententiae Defensores. Consequentia probatur: Quia omnis actio libera Dei ad extra communis est toti Trinitati, quia sit per Intellectum, Voluntatem, Potentiam & actionem, quae tribus sunt communia. Secundo probatur eadem pars: Quia sequeretur fieri posse per absolutam Dei potentiam, ut Gratia Christi nullam haberet infinitatem, quod Aduersarij non admittunt. Sequela probatur: Quia si Verbum libere modum illum in Gratia produxit, potuit non producere: Igitur ex illo modo Gratia nullam haberet

infinitatem. Immo amplius sequeretur absq; fundamento, ac mere gratis affirmari talem modum infinitatis inesse Gratiae Christi, quia nulla ratione probari potest dictum modum in Gratia Christi fuisse a Verbo productum. Nec admittenda est eorum responso, qui dicunt Verbum seipso formaliter exercere circa Gratiam ratione modi, atq; ita per Verbum immediate tanquam per modum constitui formaliter infinitam: absurdum enim ac plane stultum est assertere Diuinam personam seipso formaliter esse modum physicum rei creatae: non minus enim dicit imperfectionem modus physicus, quam forma physica: certum autem est Deum fieri non posse formam rei creatae in esse physico: igitur neq; modus eius physicus effici poterit. Et confirmatur: quia modus physicus idem est realiter cum forma, vel re, cuius est modus: Verbum autem non potest idem esse realiter, quod res creatae: ergo.

QUARTA CONCL. *Gratia Christi fuit summa non solum secundum legem Dei ordinariam, sed etiam secundum potentiam eius absolutam.* Haec conclusio patet ex iis, quae supra notata sunt ex D. Thom. opus. 2. & ex art. seq. Vbi de hoc agemus vberius.

QUINTA CONCL. *Gratia Christi icter secundum intentionem, & posse sit finita, est tamen infinita negative: quia scilicet ad nullam particularem Gratiae gradum, mensuram aut modum est determinata, sed omnem habet Gratiae possibilis plenitudinem: sicut albedo subsistens, vel etiam in subiecto secundum omnem sui perfectionem & modum in subiecto recepta esset infinita negative: quia ad nullum esset albedinis gradum particularem, aut modum determinata, ut ait S. D. in opus. allegato, & de Angelis, ac de qualibet forma subsistente idem assertur 1. p. 9. 7. art. 2. & idem docet de Aeuo, q. 10. 4. 5. ad quarum, & haec est infinitas secundum quid, ut in dicto art. 2. ait S. D. & est infinitas physica, quia formis conuenit secundum se, & absque ordine ad rationem & voluntatem, que sunt principia totius moralitatis. Hanc explicavit in hoc art. S. D. exemplo lucis Solaris, quae secundum rationem lucis dici potest infinita negative, quia ad nullum particularem lucis gradum, aut modum est determinata, sed habet quidquid ad rationem lucis, etiam per absolutam Dei potentiam potest pertinere. Hanc conclusionem sic explicatam S. Th. in alleg. opus. 2. cap. 215. & super Ioan. cap. 3. lect. vlt. & in 3. diff. 13. q. 1. 4. 2. q. 2. probat ex triplici capite. Primo ex parte recipientis, quia scilicet gratia habitualis dari debet infinite, & non secundum mensuram, quando datur, quantum natura creata capax esse potest: hoc autem modo data fuit Animae Christi. Secundo ex parte ipsius gratiae, quia scilicet quidquid ad rationem gratiae pertinere poterat, totum Christus accepit. Tertio ex parte causae, quia causa gratiae in Christo est infinita virtus, haec est. n. Verbum Diuinum, quod est totius emanationis creaturarum indeficiens & infinitum principium: quae singulare late declarat S. D. locis allegatis, quae omnino videnda sunt: Vbi etiam explicat dictum illud Ioan. 3. Non enim ad mensuram dat Deus spiritum: Quam expositionem impugnat Vasq. diff. 46. cap. 3. Sed eam defendit Astur. q. 3. a. 1. conclus. 3. & Aluar. diff. 33. vbi Vasq. diluit argumenta, & probat eius expositionem non esse Diuinae scripturae congruentem. Eandem veritatem perpicue docet S. Tho. de Ver. q. 29. 4. 3. in fine Corporis, vbi sic loquitur: Si intelligatur aliqua anima sensibilis, que habeat in se quidquid potest concurre ad perfectionem soniendi qualiterunque, illa quidem anima erit finita secundum essentialiam, quia esse suum est limitatum ad aliquam perfectionem effendi, scilicet sensibilem, quam excedit perfectione intelligibili: est tamen*

Vasq. expositio
ficio rejec-
tur.

tamen infinita secundum rationem sensititatis, quia A eius sensititas ad nullum determinatum modum essendi limitaretur. Et similiter dico de Gratia habituali Christi, quod est finita secundum essentiam, quia esse suum est limitatum ad aliquam speciem entis, scilicet ad rationem Gratiae, est tamen infinita secundum rationem gratiae; quia cum infinitus modus possit considerari perfectio alicuius quantius ad gratiam, nullus eorum defuit Christo, sed habuit in se gratiam secundum omnem plenitudinem, & perfectionem, ad quam ratio huius speciei, quae est gratia, potest extenderetur, &c. His adde quartam rationem physica infinitatis ex tribus praedictis consequentem, quae attendit in ordine ad effectus, quam S. D. hic exprimit in probatione tertiae Conclui, & argumento secundo, & eius responsione, & explicati in 3 loco notato. Et haec ratio infinitatis gratiae Christi conuenit, prout est capitalis influens in membra, & sola ratione differt ab infinitate gratiae personalis, sicut etiam gratia capitalis eadem est realiter cum gratia personali, ut probat S. D. q. seq. art. 5. Et probatur haec infinitas de gratia Christi: Nam ut ait S. D. de spiritualibus creaturis. art. 6. ad 8. quælibet virtus superioris ordinis, licet sit finita in se, & respectu sui superioris, est tamen infinita respectu suorum inferiorum; sicut virtus Solis est infinita respectu generabilium & corruptibilium, per quorum productionem, etiam si in infinitum effetur, non minoraretur. Et similiter virtus intellectus est infinita respectu formarum sensibilium, & virtus substantiae spiritualis, quæ mouet Cœlum, est infinita respectu motus corporalis; At talis est Christi gratia; quia posset physice influere infinitos peccatores, si tot essent; igitur gratia Christi predictam habet physicam infinitatem.

SEXTA CONCL. *Gratia Christi triplicem habet infinitatem moralis.* Haec patet ex dictis in explicatio-ne quarta distinctionis.

ULTIMA CONCL. *Gratia Christi dicenda est simpliciter, id est absolute infinita, non autem simpliciter, id est omnibus modis.* Prima pars huius conclusionis probatur primo: Quia gratia Christi est infinita in ratione gratiae; ergo dicenda est absolute infinita. Probatur illatio; quia linea quæ secundum propriam rationem lineæ esset infinita, diceretur simpliciter infinita. Secundo probatur: quia S. Patres absolute pronunciant Christi gratiam esse infinitam. Tertio: quia meritorum & satisfactio-
D Christi absolute dicuntur infinita. Secunda vero pars probatur: quia non est infinita secundum rationem entis aut qualitatis, neque secundum essentiam neque secundum modum aliquem physicum; ergo non est simpliciter, id est omnibus modis infinita. Conclusionem hanc quoad vtrāque partem examinat, & tuerit Aluarez diff. 34.

CONTRA primam conclus. produci possunt ea argumenta Scotti & Radæ, quibus probare nititur Christi satisfactionem non esse infinitam, nisi secundum Dei acceptionem; quibus satisfecimus supra q. 1. art. 2. Contra 2.

Contra eandem conclus. militant argumenta Scotti Dur. & aliorum, quibus probare nituntur Christi gratiam esse omnino finitam, quæ refert & volunt Capit. in 3. s. diff. 13. q. vñica, ex quibus nonnulla refertur & soluntur Suarez diff. 22. sect. 1. & Aluarez diff. 33.

CONTRA secundam conclus. est argumentum Almaini, quod refert & soluit Suarez in allegata diff. 22. sect. 1.

CONTRA tertiam conclus. sunt argumenta, quæ refert & soluit Astur. in sua Relicte de Christi gratia, q. 3. art. 2. post probationes quinta conclus. pag. 218. & seq. quæ etiam aliis duobus additis refert & soluit Aluarez diff. 33.

CONTRA quartam conclus. producit Capit. dicta D. Th. in q. 29. de Ver. art. 3. ad 3. & 6. quorum secundum superius explicauimus.

Contra eandem conclus. argumentatur Medina. Obi. 1. cont.
Primo: quia S. Tho. art. seq. ad 1. ait gratiam Christi fuisset summa, sicut quantitas Cœli. At nulla est repugnantia, quod quantitas Cœli sit maior secundum potentiam Dei absolutam; ergo. Præterea ad 2. ait Deum posse facere aliquid maius & melius gratia Christi habituali, & infra q. 10. art. 4. ad 2. ait, licet gratia Christi & visio beata in ordine ad uniuersum hypostaticam non possit esse maior, absolute tamen potest esse altior gradus gratiae & visionis beatae. Ref. ad primum locum non ita loqui S. Tho. sed ibi confutat argumentum arguendo à minoti ad maius, ut ibidem obseruat Caiet. Nam quia ratio, quare quantitatibus determinata ad naturam talem repugnat additio, est forma naturalis, multo magis ipsi formæ naturali, quamvis finita, repugnat additio, adeo ut ipsi formæ in summo sua perfectionis constitutiva repugnet additio etiam per Dei potentiam absolutam, ut supra de albedine dictum est. Ad secundum locum iam supra diximus Deum posse facere gradum entis supernaturalis meliorem ordine gratiae, & inferiorem uniuersum hypostaticam, quod satis aperte docet S. D. in tertio loco male adducto in argumento vbiait, absolute posse esse aliquem gradum sublimiorem gratiae, & visione beatifica secundum infinitatem diuinae potentiae.

Secundo arguit: Quia visio beatae animæ Christi obi. 2. potuit crescere; ergo & lumen gloriae; ergo & gratia habitualis. Probatur consequentia. Nam gloria secundum legem ordinariam correspondet quantitatibus gratiae; ergo si gloria potest crescere, etiam gratia potest argumentum suscipere. Ref. falsum Solm. esse antec. si sermo sit de visione secundum intentionem & essentiali eius perfectionem; si vero sermo sit de augmentatione visionis secundum extensionem ad plura, dico per infinitam Dei potentiam posse lumen illud extendi ad alia prius sub eo non visa cognoscenda; Sed hoc non est augmentationem simpliciter visionis beatæ, sed tantum secundum quid in ordine ad extrinseca, & secundario visa.

Tertio: Si gratia potest esse summa, ita ut non possit crescere, sequitur posse dari hominem purum viatorem, qui non possit amplius mereri, nec in gratia Dei amplius proficere, quod est absurdum; Probatur sequela; quia si daretur talis gratia puro homini, iam esset viatorem & amplius mereri non posset. Ref. primo admissa consequentia de potentia Dei ab solita talem hominem fore viatorem, & per eam gratiam posse sibi mereri vitam æternam, licet augmentationem gratiae mereri non posset, & hoc nullum est inconveniens. Secundo dico hominem habentem summam gratiam habere simul etiam gloriam, quia gratia perfecta & consummata, vel idem est quod gloria velad eam naturaliter sequitur gloria.

Contra eandem conclus. argum. Suarez diff. 22. Obi. 4. sect. 2. Quia augmentationem in infinitum secundum intentionem non repugnat gratiae hoc solo, quod forma accidentalis est essentialiter finita, neque quatenus talis forma est: ergo. Antecedens quo ad primam partem probatur: quia non omnis progressus in infinitum repugnat formæ finitæ, ut patet in quantitate, quæ in infinitum augeri potest, neque enim in argumento intentionis est specialis aliqua repugnantia, quando alioquin forma intentionis est: quia neque per talem intentionem mutatur species aut est etiam finita, neque forma ipsa

in re habet aliquando infinitam perfectionem, sed semper finitam. Quo ad alteram vero partem probatur idem antecedens: *Quia gratia est participatio infinitae naturae: quae sola ab infinito agere tanquam a principali causa communicari potest, & per se vel per facultates suas in infinitum obiectum, prout in se est, tendit, & illi non quam adaequatur, ergo. Et confirmatur: quia visio Dei finita semper augeri potest, gratia vero est quedam forma, cui est conaturalis illa visio; ergo ipsa gratia potest in infinitum crescere, sicut & ipsa gloria. Confirmatur secundo: quia nulla potest assignariatio, propter quam repugnet hominem habetem huiusmodi gratiam, quantumvis perfectam, mereri augmentum illius & beatitudinis. Respon. falsum esse antecedens; nam ob utramque rationem repugnat gratia augmentum in infinitum. Ad probationem primae partis dico non esse eandem rationem de augmento secundum extensionem, quale est illud, quod conuenit quantitatibus; & de augmento secundum intensionem, quod conuenit formis ad genus qualitatis pertinentibus; quia in augmentatione secundum intensionem crescit perfectio formae, quae sic augetur, in augmentatione vero secundum extensionem nulla sit quantitati, aut formae sic auctae perfectionis accessio; Ut autem ait S. D. *art. sequenti*, omnium formarum, ac proinde etiam ipsis gratiae mensura propria determinata est a diuina sapientia per comparationem ad suum finem, *Sicut* (inquit) *non est maior gravitas, quam gravitas terra, quia non potest esse inferior locus loco terra*; Finis autem gratiae est unio creaturæ rationalis ad Deum; maior vero unio creature rationalis ad Deum esse non potest, quam quae est in persona; Igitur gratia Christi pertinet ad summam mensuram gratiae; constat autem in rationem hanc procedere de potentia Dei absolute, secundum quam non potest esse maior unio ad Deum, quam personalis; Igitur secundum Dei potentiam absolutam non potest esse maior gratia, quam sit gratia Christi. Quod etiam ratione probatur: quia forma qualibet creata ideo dicitur esse finita, quia determinatam habet sua perfectionis latitudinem, ultra quam extendi non potest, salua sua specifica natura, & essentiali differentia; quoniam, ut ait Arist. *Species rerum sunt numeri, quibus nihil tam parum potest addi, aut minui, quin varietur species*: Sicut enim cuiuslibet rei naturalis determinata est a natura quantitas secundum maximum & minimum, ita ut extra hos terminos nequeat species rei naturalis existere; ita & multo magis in formis: datur enim minimus caloris gradus, infra quem non potest calor existere, & potest etiam esse maxima caloris intensio, ita ut maior esse non possit: Et similiter in animalibus rationalibus, quae sunt vnius speciei, datur anima a deo exiguae perfectionis secundum gradum suæ perfectionis individualium, ut infra dictum gradum & perfectionis modum anima rationalis esse non possit; & dari potest etiam anima tantæ perfectionis, ut omnem in se contineat perfectionis modum animæ rationali possibilem, ultra quem esse non potest anima rationalis naturæ: qualem existimandum est fusse animam Christi Domini. Et similiter Gabriel totam habet sua specie possibilem perfectionem non solum specificam, sed etiam gradualem, ita ut addito maiori perfectionis gradu, iam non esset Gabriel, sed alius Angelus. Ad probat, vero secundum partem antecedentis respondetur, nullam esse consequentiam: quia gratia secundum se sumpta non est participatio diuinæ naturæ totam illius perfectionem adaequans; Nam gratia, cum sit aucta per formam, & perfectionem, recessit*

est, vt habeat determinatam suę perfectionis latitudinem, sicut alię singulę formarum species tam naturales quam supernaturales; Dux formarum species, quoniam Angeli, qui sunt quædam formæ subsistentes, si sumantur in genere, possunt per Dei potentiam habere suę perfectionis augmentum in infinitum, quia potest Deus Angelos perfectiores usque in infinitum creare. Et ideo sicut Gabriel, licet sit quædam participatio diuinæ substantiæ intellectualis infinitæ, non tamen potest eius perfectio substantialis, nec eius intellectus per Dei potentiam augeri, sed possunt fieri alij Angelie eo nobiliores & intellectu perspicaciores: ita gratia secundum naturam suę species limitatam habet perfectionem, vt supra eam per Dei potentiam, salua sua natura, nō possit extendi; sed tamen existimandum est plures alias fieri possimiles, & eiudem generis à Deo formas supernaturales, quæ sunt diuinæ naturæ participations secundum speciem à gratia differentes & ea nobiliores; licet earum differentias, quia nobis à Deo non sunt reuelatae, assignare minime valeamus. *Ad primam confirm.* dico visionem etiam beatificam habere determinatam suę perfectionis essentialis latitudinem, quæ secundum eius intensionem, ac lumen perfectionis attendit, quamvis ad obiecta secundaria per idem lumen cognoscenda in infinitum per Dei potentiam possit extendi. *Ad secundam confirm.* dico iam assignatam esse rationem, cur habens summā gratiam non possit mereri illius argumentū, quia gratia maior esse non potest, atque ita meritum ordinaretur ad impossibile. *Contra eandem conclus.* argumentatur Astur. in *Obis.* allegata q.3. art.1. *conclus.* 1. Primo: quia gratia ex parte agentis, & ex parte formæ, ac etiam ex parte susceptiæ potentia nullum habet terminum intensiæ perfectionis; ergo infinita est syncategoretice, ita vt quoque gradu perfectionis signata sua natura apta sit amplius perfici; ergo: Antecedens colligitur ex doctrina D. Thom. 2.2. q.24. art.7. vbi id ipsum asserit de charitate: eadem autem est ratio de charitate & de gratia, &c. Secundo probatur: quia virtus diuina, quæ est principium affectuum gratiæ, est simpliciter infinita; ergo ex parte agentis non sumitur habitualis gratiæ determinatio; neque sumi potest ex parte gratiæ, quia gratia est forma ordinis infiniti, estque participatio infinitæ naturæ Dei: sed diuina essentia, cum sit infinita, infinite est participabilis; ergo gratia ex propria & formal ratione nullam determinationem sibi vendicat, sed in infinitum est augmentabilis secundum intensionem. Denique probatur sumi non posse gratiæ determinationem ex parte subiecti; quia potentia obedientialis, quæ in est animæ ad suscipiendum gratiam nullam habet determinationem; ergo: Antecedens probatur: quia determinatio potentia passiæ non potest sumi, nisi vel ex potentia actiua cui respondet, vel ex actu & forma ad quam suscipiendam ordinatur; sed ex neutro horum legitimatur, vt probatum est; ergo. *Reffon.* falsum esse *solut.* antecedens quo ad secundam & tertiam eius partem. Ad primam probationem dico D. Tho. ibi loqui de charitate viae; quæ in infinitum modo superius explicato potest augeri: Quod idem dicendum est de gratia viatoris ut sic, & de eius capacitate, vt est in viatore. Ad secundam probationem secundæ partis antecedentis dico nullam esse consequentiam; vt patet etiam de Gabriele, qui est participatio diuinæ naturæ intellectualis infinitæ simpliciter, & tamen non potest augeri perfectione naturæ Gabielis, quamvis fieri possint *Angeli*

Angeli perfectiores illo usque in infinitum, & ita augeri participatio naturæ intellectus intensi-
us. Quo modo etiam dicimus in infinitum augeri posse participationem diuinæ naturæ supernaturalem producendo perfectiores species accidentium supernaturalium, quæ sint participatio-
nes diuinae naturæ, & sint eiusdem generis cum gratia. Ad probationem tertiae partis negatur antecedens: Ad eius probationem dico determinationem potentiae obedientialis ad gratiam desu-
mire ex determinatione gratia.

Contra eandem conclusum, argumentatur Vasq. diff. 47. cap. 3. probans in dies per opera bona & merito-
ria magis ac magis augeri charitatem & gratiam: Quod verum est de charitate & gratia viatoris, non autem de charitate & gratia absolute, ut supra diximus.

Contra eandem conclusum, producit Aluarez diff. 36. duo argumenta: quorum solutio patet ex dictis. Alia contra eandem conclusum argumenta solu-
emus art. seq.

Obi. 1. cont.
3. concl.

Conf.

Solut.

Ad conf.

Obi. 2.

CONTRA quintam, & septimam conclusum, asser-
entes Christi gratiam esse infinitam, sunt argumen-
ta quæ afferunt & soluunt Astur. in allegata
quest. 3. art. 2. pag. 205. & Aluarez diff. 34. Contra eandem conclusum, militant hæc argumenta. Pri-
mum est: Anima Christi haber finitam capacita-
tem respectu gratiæ; ergo in ea non recipitur gratia infinita in esse gratia: Antecedens patet ex su-
pra dictis: Cösequitur vero probatur: quia nullum accidens excedit capacitem sui subiecti. Et con-
firmatur argumentum quia gratia Christi in ra-
tione entis non est infinita; sed eadem est ratio gratiæ, & in ratione entis; ergo si non recipitur gratia infinita in ratione entis in anima Christi, nec etiam recipitur infinita in ratione gratiæ. Resp.
Antecedens verum esse de capacitate gratiæ physi-
cae sumptæ: sic enim gratia Christi est finita simpliciter, & infinita secundum quid, quia est infi-
nita tantum negative, ut supra declarauimus ex D. Thom. sed falsum est idem Antecedens de ca-
pacitate gratiæ moraliter sumptæ: sic enim est in-
finita. Secundo dico hoc argumento probari gratia Christi non esse infinitam simpliciter, i. om-
nibus modis, non autem probat eam non esse in-
finitam simpliciter, i. absolute, quia multiplicem
habet infinitatem, ut supra diximus. Ad confirmationem dico falsum esse secundum propositionem; nam, ut hic ait S. D. alia formaliter est ratio gratiæ in esse entis, & alia in esse gratiæ.

Secundum argumentum est: Infinitum in aliquo genere præhabet perfectiones omnes illius genera-
ris, sicut in finitum in genere entis præhabet om-
nes perfectiones entis; at gratia Christi non habet omnes perfectiones gratiæ; ergo non est infinita in ratione gratiæ: Maior patet; quia si non habet omnes perfectiones illius generis; ergo limitatur ad aliquas illius generis: Minor probatur primo: quia non habet infinitam intentionem; quæ videtur esse possibilis & propria gratiæ. Secundo: quia non habet perfectiones aliarum omnium gratiarum, quæ sunt in creaturis, ergo. Antecedens pro-
batur: quia gratia Christi & aliorum simul est ma-
ior, quam sola gratia Christi; sed hoc non esset si gratia Christi contineret omnes aliorum gratias; Nam ideo Deus & creatura non sunt aliquid ma-
ius aut melius, quam solus Deus, quia Deus præ-
habet omnes perfectiones creaturarum. Tertio: quia si Pater diuinus in carnaretur, eius gratia esset infinita & non contineretur in gratia Christi, alias esset multoties infinita; ergo. Deinde gratia Christi non esset causa gratiæ Patris in carnati: ergo non contineret eius gratiam. Quarto: quia gratia Christi

est eiusdem speciei cum nostra, ut infra dice-
mus; ergo non continet nostram formaliter aut virtualiter. Probatur consequentia; quia forma continens aliam eminenter, continet eam in na-
tura superiori, & per consequens in natura specie distincta à forma conterta. Resp. primò, Maiorem solut.

esse veram de infinito simpliciter, puta de infinito in ratione entis, non autem de infinito secun-
dum quid, seu in aliquo genere determinato, vel secundum aliquam rationem determinatam, ut pater de linea infinita ex una parte, quæ non in-
cludit infinitatem cuiuslibet lineæ ex utraque parte. Infinitas autem physica gratiæ Christi est infinitas secundum quid, ut supra diximus, ideo, &c. Secundo respondet: Infinitum secundum quid includere perfectiones omnes specificas, quæ sine aliquo defectu conueniunt iis, quæ sunt in illo genere, & ita Christi gratiam continere perfectiones omnes specificas gratiæ, quæ sine defectu oriuntur ex ratione gratiæ, quia in hoc consistit talis infinitas. Tertio dico, falsam esse Minorem. Ad primam probationem dico infinita-
tem intensiam neque esse possibilem gratiæ se-
cundum se, neque esse propriam gratiæ absolute sumptæ. Ad secundam iam diximus, Christi gratiam habere perfectiones aliarum gratiarum, se-
clusis imperfectionibus. Ad probationem in op-
positum patet solutio ex iis, quæ diximus in prima
parte quest. 6. articul. 2. Controverzvna; falsa est e-
nī secunda propositio, videlicet, sed hoc non est, &c. Quia gratia Christi non ita continet eminenter

aliorum gratiarum, ut etiam eminenter conti-
neat potentias ad eas tam proximas quam remo-
tas, sicut ens per essentiam continet omnia entia,
& eorum potentias tam proximas quam remo-
tas, quod est continere ea complete & perfectissime. Deinde dico gratiam Christi non conti-
ne aliorum gratiarum nisi ut instrumentum diuinitatis. Ad tertiam dico, nullam esse consequentiam; quoniam ad infinitum secundum quid satis est, ut ex ea parte, quia res est infinita, nihil sit, aut esse possit perfectius illa, tametsi non includat perfectiones omnes numericas illius generis. Et ex his satis est etiam quarta probationem. Postremo dico ad omnia prædicta, Infinitatem gratiæ Christi moralem illi conuenientem, quatenus prin-
cipium est actus infinite meritorij, quo scilicet meretur omnem gratiam nostram, & quo mereri posset etiam incarnationem alterius personæ diuinæ, & gratiam eius infinitam, satis est ut morali-
ter contineat in se cuiuslibet gratiæ perfectio-
nem.

Tertium argumentum est: Effectus gratiæ Christi nullo modo est infinitus; ergo nec ipsa gratia. Antecedens probatur: quoniam effectus gratiæ formalis est reddere humanitatem Christi partici-
pem Deitatis, & acceptam ad gloriam vel dis-
positam congrue ad unione; effectus autem illius veluti in genere causæ efficientis est meritum Christi; Sed utrumque effectus, ut procedit ab ipsa gratia, est finitus; ergo. Primum effectum esse finitum probatur: Quia humanitas Christi accepta-
tur solum ad gloriam finitam, & non disponitur infinite ad unione, cum possit magis disponi.

Secundum etiam esse finitum probatur: quia meri-
tum Christi, ut correspoderet gratiæ, præmiatur gloria corporis finita, & si aliquam habet infinitatem, habet eam à dignitate persona, non à gratiæ habituali. Resp. falsum esse anteced. Ad eius probationem negatur Minor. Ad probationem prima partis dico primum effectum formalem gratiæ Christi non esse condignitatem habitualē in-
trinsecam, quam facit in humanitate respectu suę beatitudinem.

Confutat.

Solut. 2.

Obi. 4.

Solut.

beatitudinis, sed esse hoc, quod est subiicere Deo A connaturaliter personam Verbi infinitam per operationes ab ipsa gratia mediis virtutibus ab ea procedentibus elicitas, ut supra declarauimus. Ita respondet viri quidam doctissimi. Sed hoc responso non videtur admittenda, cum neget a gratia Christi id quod est proprium & connaturale gratiae secundum intimam eius rationem, quod est acceptum reddere ad beatitudinem, quod illi conuenit ante omnem actum mediis virtutibus elicium, ut patet in Infantibus baptizatis. Secundo itaque respondetur; gloriam animae Christi esse quidem finitam simpliciter, sed infinitam secundum quid seu negatiue, quia anima Christi habet simum gloriae creatae & creabilis absque determinatione ad aliquem modum gloriae particularis, ita ut contineat & superexcedat gloriam omnem purae creature possibilem, & similiter gratia Christi ut dispositio ad unionem summa est, ut maior esse non possit, atque adeo est infinita negatiue, & habet morales infinitates supra declaratas. Ad probationem secunda partis respondetur, praemium adaequatum meritorum Christi non esse solam gloriam corporis, sed etiam dona omnia supernatura, ut nobis a Deo ex iustitia rigorosa collata: quod praemium quamquam physice sit finitum, est tamen moraliter infinitum, ac proinde meritum eius aequaliter habet moralem infinitatem.

Quartum argumentum est: Hae infinitas gratiae non causatur a Trinitate, neque a persona Verbi, neque procedit ab unione; ergo non est afferenda. Consequenter patet: quia nulla alia potest assignari causa praeter istas. Antecedens autem quo ad primam partem probatur: quia infinitas meriti prouenit ex infinitate gratiae; Sed infinitas meriti prouenit ex infinita Verbi dignitate seipsum Deo subiicientis, ut ostendimus supra quod 1. a. 2. ergo etiam infinitas gratiae prouenit ex infinita Verbi dignitate. Quo ad secundam vero partem probatur dupliciter: primo: quia personalitas Verbi, cum sit relatio, non potest esse causatiua talis infinitatis, quia relatio ut sic, non est operativa. Secundo: quia Verbum non causat illam infinitatem, neque per actionem liberam, neque per naturalem resultantiam; ergo nullo modo eam causat. Antecedens quo ad primam partem probatur: quia Verbum non causat illam per actionem procedentem a potentia divina, quia facta Trinitas eam cauaret, nec per actionem procedentem a potentia humanitatis, quia nulla potentia creata potest producere effectum intrinsecus infinitum; ergo: Quo ad alteram vero partem; quia ad Ephes. 1. dicitur de Deo ac proinde etiam de Verbo, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis sua. Deinde probatur ultima pars Antecedentis principalis: quia unio personalitatis Verbi ad humanitatem est praeceps terminativa illius, non autem operativa alicuius effectus, sicut nec unio propriae personalitatis ad naturam nostram; ergo. Resp. utramque in infinitate gratiae Christi, scilicet physicam & moralem a tota Trinitate cauari; primam quidem scilicet physicam quia Deus gratiae ut existet in Christo vim contulit effectuam, ut ex ea dimanarent in eius humanitatem omnia dona gratiae, & gratiam in nobis ac cetera dona supernatura, cauaret: quemadmodum Deus, ut author naturae virtutem indidit cogitatiua ut existenti in homine ad discurrendum circa singulare materialia. Secundam etiam infinitatem, scilicet moralem, si vere intrinsecus est realis habens causam physicam productiua, ut probable est, effectu causabitur a tota Trinitate, concurrit.

te Verbo quasi in genere causae formalis, quatenus scilicet terminus est, cui coniungitur gratia, & ut est persona, quam gratia per actiones mediis virtutibus exercitas Deo subiicit, & cuius unionem cum humanitate competenter exornat. Quia enim persona relativa ut sic, nihil possit effectu producere, potest tamen aliquid quasi formaliter cauare per modum termini vel obiecti, vel ut materia cuiusdam versantur virtutes, quarum actus sunt reflexi super ipsam personam Verbi, sicut formaliter, & obiectiue cauatur species cognitionis, qua Verbum ipsum cognoscitur, ut distinctum a Patre & Spiritu sancto. Dixi moralen infinitatem a tota Trinitate causatam effectu; quia Deus est prima & uniuersalis causa entitatis realis, iam autem diximus moralen B bonitatem, & infinitam esse realem entitatem. Ad argumentum autem, quo probatur infinitatem gratiae non causari a Verbo, quia neque per actionem liberam, neque per naturalem resultantiam, dico liberam diuini voluntatis actionem communem toti Trinitati requiri ad causandam quilibet creaturam quantum ad eius existentiam; At quid a persona diuina, puta Verbum causa aliquem actum per modum termini vel obiecti, concurrit ad talem actum, ut sic causatum diuina voluntas toti Trinitati communis ut concomitans: vult enim tota Trinitas, ut filius per suam personalitatem terminet humanam naturam, vel ut specificet sui cognitionem, sicut vult Filium generari: ut dicitur 1. p. q. 41. art. 2. Sed cum haec voluntas non se teneat ex parte principiij, dici non potest talem actum a tota Trinitate cauari: Et similiter in proposito, quamvis ex infinitate Verbi ut subiecti Deo cauatur in genere causae formalis infinitas gratiae Christi, & hoc quod est ita cauare gratiae infinitatem a Verbo fit volitum concomitante a tota Trinitate, non tamen hinc sequitur infinitatem gratiae Christi in genere causae formalis desummi a tota Trinitate; quia non sumitur ex infinitate Deitatis ut sic, sed ex illa quatenus est determinata seu modificata personalitate Verbi, ut subiecti Deo.

Vltimum argumentum est: Infinitas non tribuitur gratiae Christi, nisi ob unam aliquam ex his tribus causis, nimis quia praehabet quidquid perfectionis pertinet ad rationem gratiae, aut quia D producit effectum infinitum, aut quia disponit ad gratiam unionis infinitam; Sed ex nullo dictorum habet infinitatem; ergo. Maior probatur: quia S. D. ob solas dictas rationes affirmit Christi gratiam esse infinitam: Nam primam assignat in corpore huius articuli: Secundam in solutione secundi: Tertiam in 3. ad Anibaldum dist. 13. quest. 1. art. 4. Minor autem quo ad primam partem probatur: quia tota collectio perfectionum & mediorum pertinentium ad rationem gratiae finita est; igitur ex horum continentia non recte deducitur infinitas in gratia Christi. Quo ad secundam vero partem probatur primo: quoniam effectus gratiae Christi non est infinitus intensus sed extensus; ad continentum autem effectum extensus infinitum sufficit finita performatio in forma illum continente: ut patet in exemplo S. Thom. de luce Solis, quae finita est intensus, & tamen producere potest effectus infinitos extensus. Secundo probatur eadem pars: quia si aliquis effectus infinitus intensus posset assignari gratiae Christi, ille esset meritum eius infinitum; Sed hanc infinitatem non causat gratia Christi, sed infinita dignitas personae Verbi, ut ait S. D. in 3. dist. 13. q. 1. art. 2. q. 2. ad 4. & de ver. q. 29. art. 3. ad 4. ergo. Tertio probatur eadem pars: quia etiam si gratia Christi causet infinitatem meritum illius,

lius, causat illam ut causa instrumentalis; ergo non A oportet illam esse infinitam, quia non oportet causam instrumentalem in se præhabere dignitatem effectus. Antecedens probatur: quia gratia Christi non habet in se virtutem causandi illam moralam infinitatem: Nam si esset in alio supposito, non causaret illam: Hoc autem videtur satis esse, ut gratia rationem habeat non causa principalis, sed instrumentalis. *Tertia denique pars minoris probatur primo*, quia visio beata, dona Spiritus sancti, gratia gratis data & alia huiusmodi disponunt humanitatem Christi ad congruam unionem cum Verbo, & tamen non ideo habent infinitatem; ergo. *Secundo*: quia humanitas Christi immediate vnitur Verbo, nec tamen est intrinsece infinita in ratione humanitatis, sed ex eo solo habet quandam infinitatem moralam & extrinsecam, quia scilicet habet estimationem infiniti valoris; igitur gratia, quæ mediante humanitate Verbo coniungitur, non potest habere maiorem infinitatem. *Respon.* fallam esse minorem quo ad singulas eius partes. *ad probationem primam*, dico ex illa collectione nō deduci infinitatē simpliciter aut intensuam, sed infinitatē secundum quid, quæ est infinitas negativa superioris explicata. *ad primam probationem secunda pars* dico ex effetu infinito extensu recte deduci infinitatem secundum quid gratiæ in esse physico: quæ non est infinitas intensuam, sed negatiuam. *ad secundam probationem* dico falsam esse minorem; Nam & si dignitas infinita personæ Verbi quasi in genere causa formalis, & obiectuæ causet infinitatem gratiæ Christi habitualis, & meriti illius, eam tamen infinitatem habet in se gratia Christi deriuatam à Verbo & formaliter participatam, & eandem causat in merito ut principium & causa principialis illius ad modum naturæ. *ad tertiam probationem* negatur antecedens. Ad eius probationem negatur assumptum; Nam gratia Christi & virtutes ex ea procedentes sunt cause principales infiniti meriti Christi, quia per proprios actus subiiciunt Deo ipsam infinitam Verbi personam eos excencem: ex qua reflexione moralam contrahunt infinitatem. Virtus autem, per quam gratia & virtutes infusaæ animæ Christi causant physice gratiam nostram, & virtutes ex ea consequentes, vis quædam est instrumentalis tuisiens illi superaddita per motum Dei principaliter gratiam causantis, quæ vis ac motus imperfector est ipsa gratia & virtutibus ab ea causatis. *ad primam probationem tertia pars minoris* dico dona illa, & virtutes habere suam infinitatcm inferius explicandam in propria Controversia. *ad secundam probationem* dico humanitatem Christi esse infinitam in ratione humanitatis non simpliciter sed secundum quid & negatiuam: quia scilicet ad nullum est humanitatis modum seu perfectionem determinata, sed omnes habet perfectiones secundum gradus eius individuales possibiles secundum Dei potentiam absolutam; & ideo dicitur infinita negatiuam; Sicut si esset albedo subsistens, aut etiam in subiecto recepta secundum omnem modum reperi possibilem infra specie suæ latitudinem secundum Dei potentiam absolutam, ut supra diximus. Quod idem dicendum est de potentia animæ Christi tam superioribus, quam inferioribus.

Obi. 1. cont. *6. concl.* *Solut.* *CONTRA sextam conclus.* produci possunt hæc argumenta. *Primum est*: Hæc infinitas moralis est modus quidam realis in ipsa gratia; At hic modus non est admittendus, ut ostendimus; ergo neque hæc infinitas moralis est asserenda. *Resp.* hanc infinitatem esse modum realem, non tamen physi-

sicum, sed moralem; qui positis extremis, scilicet gratia & Verbo vnitis media humanitate, resulat necessario, concurrente tamen diuina voluntate; primo quidem antecedenter, quatenus vult vniōnem Verbi cum humanitate, & omnia ad eam consequentia, & illam exhortantia qua supposita voluntate & vniōne facta resulat ex Verbo tanquam ex causa, quasi formalis & obiectiva infinitas illa moralis: & in hac resultantia diuina voluntas se habet concomitante. Modus autem physicus, cum sit entitas absoluta, non fieret naturali resultantia, sed exigere actionem producīam ex parte Verbi, prout est humanum suppositum, ut scire aduertit Astur. *in allegata q. 3. art. 1. conclus. 6. pag. 225.* Sed dignitas moralis hoc ipso resulat in gratia Christi, & in assumptiona humanitatem, quod vniōnem habent cum persona Verbi: adeo ut per nullam potentiam impediti valeat illa maxima & infinita dignitas, quæ ex vniōne hypostatica deriuatur in humanitatem, & consequenter etiam in eius gratiam & virtutes.

Secundum argumentum est: Gratia Christi quamvis aliquam habeat infinitatem moralam, quatenus est principium infiniti meriti & infinitæ satisfactionis, habet tamen aliquam rationem moralam, quæ non est simpliciter infinita; ergo non debet censeri simpliciter infinita in esse moralis. Consequentia est evidens; quia infinitum se tenens ex parte formæ, cum sit de genere bonorum, configurit ex integra causa. Antecedens autem probatur: quia gratia Christi est acceptatio ad finitam gloriam, quæ acceptatio ad moralē ordinem pertinet, quia dependet ex voluntate libera ipsius acceptantis. *Et confirmatur*: quia meritum Christi respectu gloriae sui corporis non fuit simpliciter infinitum, sed proportionatum gloriae animæ, quæ est simpliciter finita. *Respon.* Acceptationem ad gloriam dupliciter posse considerari in ordine ad gloriam: Primo, quatenus fundatur in opere meritorio ex gratia procedente: & hoc modo pertinet ad ordinem moralē, sicut & meritum, cui respondet & hæc acceptatio non reperitur in Christi gratia; quia Christus non habuit gloriam animæ ex meritis acquisitam. Secundo modo consideratur acceptatio ad gloriam secundum connaturalem proportionem gratiæ ad ipsam. Nam sicut Terra per grauitatem proportionatur centro per naturalem coaptationem: Ita homo iustus per gratiam connaturalitatis proportionatur gloriae, & iure connaturalitatis illi debetur; sicut filio iure naturalis filiationis debetur hæreditas, iuxta illud Pauli Roman. 8. *Si filii, & heredes, heredes quidem Dei, cohæredes autem Christi*: Et hæc acceptatio ad gloriam, prout se tenet ex parte gratiæ constituentis passiuam acceptationem in anima, id est connaturalem proportionem, & ius connaturalitatis ad gloriam, non pertinet ad ordinem moralē, sed ad ordinem physicum, sicut coaptatio Terræ per grauitatem ad centrum physica est. *Et hæc acceptatio conuenit gratiæ Christi, & est finita sicut & gratia, quæ tamen est moraliter infinita.* Ita respondet Astur, *locus supra notato*. Secundo respondeo Christi meritum non esse simpliciter infinitum, sed tantum secundum quid, ut ostendimus *supra quæst. 1. articul. 2.* & ideo neque gratiam, à qua procedit, exigit simpliciter infinitam, sed tantum secundum quid.

Secunda